

РОЗДІЛ 1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО НАРКОБІЗНЕСУ У ГЛОБАЛЬНІЙ ТІНЬОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

CURRENT TRENDS OF TRANSNATIONAL DRUG BUSINESS IN THE GLOBAL SHADOW ECONOMY

У сучасній структурі глобальної тіньової економіки особливе місце посідає транснаціональний наркобізнес. Трансформаційні зміни, що він викликає пов'язані з неухильним нарощуванням масштабів і диверсифікацією виробничо-збутової діяльності наркокартелів; суттєвим підвищенням технологічного й інноваційного рівня нарковиробництва; застосуванням у виробничих процесах науково-технічних досягнень; масштабній офшоризації операцій та активному використанні легальних бізнес-структур для прикриття власної протизаконної діяльності та ін. Глобальні умови функціонування транснаціонального наркобізнесу та його великомасштабна діяльність у форматі надзвичайно дохідної сфери глобальної індустрії максимізують прибутки наркокартелів та стимулюють процеси відмивання отриманих у даній індустрії грошей через розгалужені системи легалізації злочинних доходів. Це створює колосальні загрози економічній безпеці та системі порядку, а отже – вимагає активізації зусиль світової спільноти у сфері протидії незаконного обігу наркотиків.

Ключові слова: тіньова економіка, наркобізнес, глобалізація, транснаціоналізація, світовий ринок.

In the modern structure of the global shadow economy, a special place is occupied by the transnational drug business, which is undergoing deep transformational changes. They are primarily related to the steady expansion and diversification of the production and sales activities of drug cartels; a significant increase in the technological and innovative level of drug production; application in production processes of the most advanced scientific and technical achievements and developments in the field of pharmaceuticals and biotechnology; the active use of digital technologies, the Internet, digital currencies, electronic and mobile payments by the transnational drug business in the operations of buying and selling drugs and servicing illegal financial flows; the significant diversification of the subject structure of the drug business, the complication of the organizational structures of active manufacturers of narcotics; large-scale offshoring of operations and active use of legal business structures and global infrastructure to cover up one's own illegal activities, etc. The global operating conditions of the transnational drug business and its large-scale activities in the form of an extremely profitable sphere of the global industry maximize the profits of drug cartels and stimulate the processes of laundering the money received in this industry through extensive systems of legalization of criminal income. At the same time, the parallel shadow financial system developed by the drug business is actively and with impunity used by it as an important institutional channel of penetration into the economy of any state or region of the world, as well as reinvestment of the income received from the sale of drugs in their expanded production. This creates threats to economic security and the system of order, and therefore requires the intensification of the efforts of the world community in the field of combating illegal drug trafficking, involved in the legalization of funds obtained from illegal drug trafficking; detection of financial flows related to the maintenance of shadow operations of the drug business, etc.

Key words: shadow economy, drug business, globalization, transnationalization, world market.

УДК 339.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.77-1>

Герасимова Я.О.

аспірант кафедри міжнародного обліку та аудиту, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Herasyмова Yanina

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Постановка проблеми. Фундаментальні процеси соціально-економічної глобалізації в останні десятиліття відкрили перед світовим співтовариством не бачені раніше ресурсні можливості конкурентного розвитку держав і цілих регіонів, одночасно породжуючи якісно нові глобальні виклики і загрози. З-поміж останніх вагомий деструктивний вплив на структурну динаміку світогосподарського розвитку справляють системні процеси транснаціоналізації тіньової кримінальної економіки та зростання транснаціональної економічної злочинності. Вони репрезентують складну мережу організованої злочинної діяльності та ринкового обігу незаконних фінансових коштів, отриманих від виробництва і збуту заборонених товарів і послуг;

легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом; торгівлі людьми та зброєю; нелегального добування корисних копалин; незаконного ввезення мігрантів, корупції, нелегальної секс-індустрії; а також багатьох інших видів протизаконної діяльності. Усі вони супроводжуються високим рівнем насилля, генерують тіньовим структурам і злочинним угрупованням величезні доходи та у більшості випадків спрямовуються на фінансування міжнародних нелегальних операцій та терористичної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, Вагомий внесок у дослідження даної проблематики внесли багато зарубіжних та вітчизняних вчених, як то Бородюк В., Турчинов А., Приходько Т.,

Пияк Е., Лібман А., Мизес Л. Фон., Шнайдер Ф. Але поза їхньою увагою залишаються питання характеристики чітко вираженими мережевими, позатериторіальними, позанаціональними, позарелігійними, позакласовими і позастатевими рисами, які притаманні транснаціональному наркобізнесу.

Формулювання цілей статті. Мета статті – охарактеризувати сучасні тенденції розвитку транснаціонального наркобізнесу, які визначають тіньовий характер його діяльності в сучасній інфраструктурі глобального ринку.

Виклад основного матеріалу. Особливе місце у сучасній структурі глобальної тіньової економіки посідає транснаціональний наркобізнес, який втілюється у роботі організованих злочинних груп у сфері розробки, виробництва, зберігання, транспортування і реалізації наркотичних засобів. В останнє десятиліття він переживає процеси глибоких трансформацій, що відбивають, з одного боку, глибокі кількісно-якісні зміни світового ринку наркотичних засобів, а з другого – посилення тенденцій щодо його тінізації та наростання масштабів відмивання «брудних» грошей, отриманих від нелегального обігу наркотиків. На сьогодні діяльність транснаціонального наркобізнесу характеризується чітко вираженими мережевими, позатериторіальними, позанаціональними, позарелігійними, позакласовими і позастатевими рисами та охоплює з року в рік дедалі більшу кількість країн і світових регіонів в якості локальних зон виробництва, транзиту і логістичного забезпечення збуту наркотичних засобів і психотропних речовин на світовому ринку. На сьогодні викристалізувалась і набула усталеного характеру ціла низка тенденцій розвитку транснаціонального наркобізнесу, за якими можна судити про його масштаби, якісні характеристики, особливості корпоративних стратегій, а також місце у структурі глобальної тіньової економіки та загальносвітових процесах відмивання «брудних» грошей. Конкретизуємо й охарактеризуємо їх більш детально.

Насамперед слід відзначити, неухильне нарощування масштабів і диверсифікацію виробничо-збутової діяльності транснаціонального наркобізнесу як закономірного результату постійно зростаючого глобального попиту на наркотичні засоби та його диверсифікації з точки зору продуктової і регіональної структури світового споживання наркотиків. Так, останні десятиліття характеризуються стрімким збільшенням чисельності світового населення віком від 15 до 64 років, яке вживає наркотики. Якщо у 1998–2000 рр. його кількість становила близько 185 млн осіб [1, с. 7], то у 2006 р. – біля 207 млн, у 2014 р. – 250 млн, а у 2019 р. – 275 млн. Водночас слід враховувати, що зазначені цифри не відображають структурні показники світового споживання наркотичних засобів, котрі визначаються їх видами, віковими

і статевими характеристиками споживачів, регіонами їх проживання та ін. У продуктовому вимірі найбільш поширеним щодо масштабів споживання є канабіс (200,4 млн осіб у 2019 р.) та опіоїди (63,8 млн), далі йдуть опіати (30,8 млн), амфетамін (26,9 млн), кокаїн (20,1 млн) та екстазі (19,6 млн осіб відповідно).

Тут важливо також відзначити ще одну важливу тенденцію у глобальному споживанні наркотиків, а саме: відносну стабілізацію та певне зменшення обсягів споживання героїну і кокаїну у ключових регіонах-споживачах наркотичних засобів за одночасного збільшення споживання синтетичних наркотиків та рецептурних лікарських препаратів. Саме використання рецептурних лікарських засобів у немедичних цілях вже сьогодні стало надзвичайно гострою проблемою у сфері охорони здоров'я практично усіх країн світу, як розвинутих, так і тих, що розвиваються. Підтвердженням цього є, зокрема, той факт, що у період 2006–2019 рр. загальна кількість осіб, котрі мають розлади, пов'язані із вживанням наркотиків, зросла з 25 до 75 млн [2, с. 21]; а їх лікування і реабілітація тяжким фінансовим тягарем лягає на все суспільство.

Нині превалює глобальний тренд щодо безпосереднього впливу соціально-економічних факторів розвитку того чи іншого світового регіону на структуру, форми і тенденції вживання наркотичних засобів. Як показують дані, найвищі показники вживання наркотиків демонструють нині Америка, Африка і Азія, тоді як Європа й Океанія рухаються в бік певної його стабілізації, а то й зниження обсягів споживання наркотичних засобів. Наприклад, щорічні витрати американців на купівлю канабісу, кокаїну, героїну і метамфетаміну становлять, згідно даних звіту корпорації RAND Corporation, близько 150 млрд дол. США (для порівняння: на купівлю алкогольних напоїв американці щорічно витрачають 158 млрд). При цьому їх сукупні витрати на купівлю канабісу з нелегальних і ліцензованих державою джерел зросли у період 2006–2016 рр. на 50% – з 34 до 52 млрд дол. США у рік. Загалом американський ринок канабісу за своєю місткістю рівний приблизно ринкам кокаїну і метамфетаміну разом узятих, а розмір роздрібного ринку героїну рівний ринку марихуани [3].

Водночас в Азії спостерігається найбільше, порівняно з іншими світовими регіонами, споживання синтетичних стимуляторів центральної нервової системи амфетамінового ряду (12,7 млн осіб у 2019 р.). Це є результатом розміщення тут лабораторій з їх виробництва, які, як відомо, завжди локалізуються у місцях споживання зазначеного наркотика. Подібного роду тренд щодо різноспрямованої динаміки регіональних показників споживання наркотичних засобів отримав у науковій літературі дуже влучну кваліфікацію «переходу

ризиків», який виник у результаті радикальної зміни способу життя у багатьох країнах і регіонах світу та переходу населення на моделі здорового способу життя і відповідального споживання.

Таким чином, неухильно зростаючий світовий попит на наркотичні засоби призвів в останні десятиліття до відповідного нарощування масштабів їх глобального виробництва і збуту. Як показують дані, у період 1998–2020 рр. щорічний обсяг виробництва опіуму збільшився з 4,5 до 7,5 тис тон; а кокаїну – з 800 до 1800 тон відповідно.

При цьому спостерігається певна циклічність виробництва зазначених наркотичних засобів зі «сплесками» виробництва у 1999 р. (майже 6 тис тон опіуму), у 2007 р. (близько 8 тис), у 2014 р. (7,8 тис) та 2017 р. (10,5 тис тон). Водночас масштабна інтеграція у нелегальний наркоринок дедалі більшої кількості країн і регіонів світу надала процесу легалізації незаконних доходів, отриманих організованими злочинними угрупованнями від торгівлі наркотичними засобами, воістину глобального характеру. А долучення до традиційних регіонів-виробників наркотичних засобів непідконтрольних державам «сірих зон» з числа країн і регіонів, де роками точаться військові конфлікти, ще більшою мірою загострює глобальну проблему відмивання «брудних» грошей, особливо за умов панування розгалужених мафіозних структур у процесах виробництва і ринкового збуту наркотичних засобів.

Великомасштабна і диверсифікована діяльність транснаціонального наркобізнесу призвела до виокремлення у структурі світового ринку такого його невід'ємного сегменту як ринок заборонених наркотичних засобів. Він є на сьогодні не тільки джерелом підвищеної злочинності та соціальної напруженості, але й створює колосальні загрози міжнародній економічній безпеці, системі міжнародного порядку, а також тяжким фінансовим тягарем лягає на усе суспільство. Підтвердженням цього є, зокрема, оціночні дані міжнародних експертів щодо впливу незаконного споживання наркотичних засобів на зменшення продуктивності суспільної праці: у США воно становить близько 0,9% валового внутрішнього продукту, а в інших країнах коливається у діапазоні від 0,3 до 0,4% ВВП. Суспільні ж витрати від злочинів, пов'язаних із вживанням наркотиків, становлять в Англії і Уельсі 1,6% валового внутрішнього продукту; а на покриття усіх витрат, пов'язаних з лікуванням наркотичної залежності по усьому світу, необхідно від 200 до 250 млрд дол. США.

Якщо ж говорити про масштаби світового наркоринку, то лише сегмент легальної марихуани оцінюється у 17,7 млрд дол. США у 2019 р. з прогнозом зростанням до 73,6 млрд на період до 2027 р. [4]. Загальний вартісний обсяг глобального наркоринку щорічно становить, за різними оцін-

ками, від 426 до 652 млрд дол. США. Як бачимо, у відносному вираженні це – 0,5–0,8% глобального валового внутрішнього продукту; 1,1–1,7% загального обсягу міжнародної торгівлі та близько третини сукупного доходу від транснаціональної злочинної діяльності, яка оцінюється щорічно у суму від 1,6 до 2,2 трлн дол. США.

Зазначимо, що дані цифри були розраховані на основі підрахунку, по-перше, вартісних обсягів фінансового прибутку, отриманого у різних регіонах від транснаціональної злочинної діяльності; по-друге, обсягів його надходження у світову фінансову систему; по-третє, оцінки розміру грошових коштів, виведених за кордон з метою відмивання, що відбиває фактичний вартісний обсяг незаконних фінансових потоків від транснаціонального наркобізнесу [5].

Глобальні умови функціонування транснаціонального наркобізнесу та його великомасштабна діяльність у форматі надзвичайно дохідної сфери глобальної індустрії породжують цілу низку додаткових його небезпек і загроз, пов'язаних, зокрема, з процесами транскордонного руху капіталу і фінансових інновацій; зростаючою роллю соціальних мереж у пропаганді споживання наркотиків у немедичних цілях; значним поширенням неконтрольованих хімічних речовин і дизайнерських прекурсорів, використовуваних при незаконному виготовленні наркотиків тощо. Не слід скидати з рахунків і динамічних процесів техноглобалізму, котрі, усунувши транскордонні, трансрегіональні і транссекторальні бар'єри у русі піонерних науково-технологічних розробок й інновацій, суттєво розширили масштаби їх використання у нарковиробництві з активним застосуванням діджитал-технологій, інтернет-мережі, цифрових валют, електронних і мобільних платежів в операціях купівлі-продажу наркотиків та обслуговуванні незаконних фінансових потоків транснаціонального наркобізнесу.

Інакше кажучи, ключові науково-технологічні зрушення на світовому наркоринку значною мірою обумовлені глобалізацією, розвитком проривних технологій, масовим впровадженням інноваційних методів виробництва й ринкового обігу наркотичних засобів, а також освоєнням нових маршрутів їх транспортування та зростанням обсягів онлайн-торгівлі даним товаром. Так, онлайн-овий сегмент глобального наркоринку (так званий даркнет), зародившись близько десяти років назад, вже сьогодні досяг середніх річних обсягів продажів на рівні 350 млн дол. США і надалі продовжує нарощувати свою капіталізацію. Така ж сама ситуація спостерігається і у сфері купівлі крупних партій і разових доз наркотичних засобів, де активно використовуються нині системи електронних платежів на умовах повної анонімності як продавців, так і покупців. Даний тренд свідчить, з одного боку,

про радикальну зміну глобальних моделей споживання наркотичних засобів, яка у подальші роки ще більше посилюватиметься; а з другого – про суттєве підвищення технологічного й інноваційного рівнів діяльності транснаціонального наркобізнесу.

Ще одним підтвердженням зростання рівня його інноваційності і технологізації є активне застосування наркокартелями у виробничих процесах найпередовіших науково-технічних досягнень і розробок у царині фармацевтики і біотехнологій. Так, в останні роки у світовому виробництві нелегальних наркотичних засобів завдяки впровадженню фармацевтичних і біотехнологічних інноваційних розробок спостерігається постійне оновлення асортименту наркопродукції, поява синтетичних канабіноїдів та нових синтетичних речовин-замінників заборонених наркотичних стимуляторів, а також значне підвищення якісних кондицій товару у бік посилення наркотичного ефекту. Наприклад, у період 2002–2019 рр. процентний вміст Delta 9-THC – основного психоактивного компонента у канабісі – збільшився з 6 до 11% у Європі та з 4 до 16% у Сполучених Штатах Америки. Даний факт свідчить про активні процеси трансформації світового нарковиробництва у високотехнологічний й інноваційно місткий сектор глобальної тіньової економіки.

Водночас в останні роки спостерігається значна активізація національних і міжнародних правоохоронних органів у царині боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, що має своїм наслідком зростання обсягів їх вилучення. Наприклад, за один лише 2019 р. у Європі було зареєстровано близько 1,1 млн випадків вилучення наркотиків, а у період 2009–2019 рр. найбільша кількість вилучень було зафіксовано для метамфетаміну (+931%), MDMA (+456%) та кокаїну (+279%).

Такі обставини дедалі більшою мірою спонукають транснаціональний наркобізнес до масового застосування у своїх фінансово-господарських операціях комп'ютерних і діджитал-технологій, шифраторів та інших інформаційно-комунікаційних засобів. Це вже сьогодні значною мірою забезпечило як значне підвищення рівня захищеності кримінальних наркоструктур, так і суттєве зниження рівня розкриття злочинів, пов'язаних з виробництвом, транспортуванням і ринковим збутом наркотичних засобів.

Як результат – усі ми на сьогодні є свідками небаченої максимізації прибутків транснаціонального наркобізнесу, які у постійно зростаючих масштабах стимулюють процеси відмивання отриманих у даній індустрії грошей через розгалужені системи легалізації злочинних доходів. Звернімось до цифр: нинішній рівень прибутковості наркобізнесу оцінюється у діапазоні від 300 до 2000%, що на

тлі постійно зростаючого глобального попиту на наркотики робить даний вид злочинного бізнесу надзвичайно привабливою сферою фінансово-господарської діяльності та об'єктом інвестиційних капіталовкладень транснаціональних злочинних угруповань та локальних груп злочинців, котрі діють у тій чи іншій точці планети. Наприклад, у Нідерландах собівартість виробництва однієї таблетки екстазі становить близько 7–9 центів за її роздрібною ціною у 8–15 дол. США, що лежить в основі розширеного відтворення наркотичних засобів.

Таким чином, завдяки колосальним прибуткам, які отримує транснаціональний наркобізнес, щорічно у світі легалізується близько 1,5 трлн дол. США доходів, отриманих від торгівлі наркотичними засобами, що становить близько 1,8% глобального валового внутрішнього продукту. З огляду на те, що майже 70% капіталу, яким володіють нині організовані кримінальні угруповання, отримані від торгівлі наркотичними засобами, є всі підстави стверджувати про остаточне завершення організаційно-економічного й інституційного оформлення у структурі світової тіньової економіки самостійного й автономно функціонуючого сегменту як незаконний обіг наркотичних засобів. Він охоплює цілу низку стадій (культивування, виробництво, транспортування, поширення, ринковий збут і виведення прибутків) та завершується етапом відмивання «брудних» грошей, що слугує джерелом багатства і влади для організованих злочинних наркогруп.

Наступна тенденція, яка притаманна сучасній діяльності транснаціонального наркобізнесу, – це значна диверсифікація його суб'єктної структури, поява у даному секторі глобальної тіньової індустрії усе більшої й більшої кількості нових компаній і бізнес-структур, а також ускладнення організаційних структур діючих компаній-виробників наркотичних засобів. Останні, функціонуючи сьогодні у формі вертикально-інтегрованих структур холдингового типу, активно використовують усі економічні переваги галузевого і територіального поділу праці, що власне й визначає їх високу виробничу ефективність у глобальних координатах. Наприклад, сучасна суб'єктна структура ланцюга поставок у канабісній індустрії Сполучених Штатів Америки виходить далеко за межі гравців в особі виробників і продавців даного наркотичного засобу. Вона охоплює також повноцінне інфраструктурне забезпечення канабісного виробництва, представлене, зокрема, потужностями для вирощування, культиваторами, лабораторіями і дослідницькими центрами, постачальниками упаковок, амбулаторіями, логістичними і маркетинговими центрами, потужностями для виробництва диспенсерів для куріння марихуани, лабораторіями, що спеціалізуються на виробництві побічної

продукції канабісного виробництва (концентратів, харчових продуктів тощо) та ін. [4].

Характеризуючи сучасні тенденції розвитку транснаціонального наркобізнесу, які визначають тіньовий характер його діяльності, на особливу увагу заслуговує масштабна офшоризація операцій та активне використання легальних бізнес-структур і глобальної інфраструктури для прикриття власної протизаконної діяльності. Так, сучасна інфраструктура глобального ринку на тлі фундаментальних процесів лібералізації транскордонного руху товарів, послуг і капіталу, на превеликий жаль, створила усі необхідні інституційні передумови для обслуговування транснаціонального наркобізнесу. Принагідно відзначимо, що нині практично в усіх офшорних юрисдикціях працюють багаточисленні компанії й організації, що спеціалізуються, у тому числі, на обслуговуванні тіньових фінансових потоків, приховуванні незаконного походження доходів від торгівлі наркотичними засобами та їх подальшій інтеграції у легальну фінансову систему. Йдеться насамперед про міжнародні торговельні компанії, офшорні компанії з ліцензіями на право здійснення банківських операцій та трастові компанії, котрі пропонують транснаціональному наркобізнесу широкий спектр послуг щодо захисту активів, структурування майна, страхування ризиків, інвестування, відмивання «брудних» грошей тощо.

З точки зору конкурентних переваг зазначених офшорних інституцій для відмивання «брудних» грошей, отриманих від торгівлі наркотичними засобами, можемо стверджувати, що усі вони забезпечують повну конфіденційність власників рахунків, є абсолютно вільними щодо обрання правил ведення бухгалтерського обліку і фінансової звітності, наділені високим рівнем анонімності та реальною обмеженою відповідальністю, вимагають мінімальної фінансової документації та інвестиційних капіталовкладень для обслуговування бізнес-трансакцій, мають повну свободу дій у рамках виконання своїх функціональних повноважень тощо.

Доцільно зауважити, що з метою відмивання грошей, отриманих від нелегального обігу наркотичних засобів, транснаціональний наркобізнес активно використовує також міжнародні і регіональні фінансові центри. Так, наркодоходи з країн-споживачів активно відмиваються сьогодні через фінансові центри таких юрисдикцій як Гонконг, Демократична Республіка Конго, Іран, Кенія, Китай, Ліван, Малайзія, ОАЕ, Пакистан, Великобританія та ін. Наприклад, через глобальний фінансовий центр Дубая, який відіграє ключову роль у фінансовому обслуговуванні торговельних операцій з опіатами афганського походження, щоденно проходять мільйонні потоки готівкових грошових коштів і трансакцій через систему

послуг переказів грошей та цінностей. Окрім того, тут акумулюються злочинні доходи на банківських рахунках з подальшим їх інвестуванням, досягненням домовленостей про поставки наркотиків та встановленням контактів між учасниками злочинної діяльності.

Що ж стосується регіональних фінансових центрів, то вони найбільшою мірою сконцентровані у країнах-виробниках наркосировини. Так, згідно даних ООН і Групи Світового банку, у загальному обсязі грошових коштів, які проходять через ринки хавали, частка наркооперацій за різними провінціями Афганістану становить: у Бадахшані – 100%, Кандагарі і Гільменді – 80-90%, Балху – 60%, Гераті – 30%. Не випадково, зазначені регіональні фінансові центри відіграють нині провідну роль у відмиванні нелегальних наркодоходів на стадіях маскування та інтеграції шляхом надання за їх рахунок кредитів фермерам, власникам нарколабораторій та транспортних засобів. Тут же основна маса утвореної від торгівлі наркотиками ліквідності спрямовується на легальні закупівлі різного роду товарів тривалого користування. Зокрема, через Герат проходить нині основний імпорт таких легальних товарів як автомобілі та будівельні матеріали; через Бадахшан – дорогі автомобілі, дорогоцінне каміння, зброя і продовольчі товари.

Це вже дало змогу транснаціональному наркобізнесу розбудувати в останні десятиліття паралельну офіційній тіньову фінансову систему, яка активно і безкарно використовується ним в якості важливого інституційного каналу проникнення в економіку будь-якої держави чи регіону світу, переміщення й інвестування своїх доходів у будь-якій точці планети, а також реінвестування отриманих від реалізації наркотиків доходів у їх розширене виробництво. Так, вже сьогодні просто вражаючими є вартісні обсяги переданого в офшорні трасти капіталу: згідно доповіді благодійної організації Oxfam, активи японських трастів вже у 2016 р. досягли відмітки у 5% сукупних активів домогосподарств цієї держави, в Європі даний показник досягнув 9%, а у Сполучених Штатах Америки – майже 11%. Більше того, активи американських трастів перевищують нині 3 трлн дол. США, а упродовж наступних двадцяти років очікується передача у трасти по усьому світу ще 2,1 трлн дол. США додаткового капіталу.

Варто також додати, що станом на тепер понад 80% усіх організованих злочинних угруповань, що діють на території Європейського Союзу, активно використовують легальні бізнес-структури й офшорні зони для прикриття своєї протизаконної діяльності; 60% угруповань беруть участь у корупційних схемах; а 40% займаються незаконним обігом наркотичних засобів, виробництво й збут яких репрезентують один з найбільш доходних кримінальних бізнесів на території даного інтеграцій-

ного угруповання [6, с. 18, 21]. Загалом же, глобальний вартісний обсяг офшорних активів, згідно даних міждержавного обміну інформацією за угодами про автоматичний обмін податковою інформацією 84 країн світу, становив у 2019 р. близько 10 трлн євро (або 11,3 трлн дол. США), що більш ніж удвічі перевищує валовий внутрішній продукт Німеччини та у двадцять разів – ВВП Австрії [7]; а в одній лише Швейцарії акумульовано нині 2,6 трлн дол. США офшорних активів [8, с. 6].

Висновки. У сучасній структурі глобальної тіньової економіки особливе місце посідає транснаціональний наркобізнес. Втілюючись у діяльності мережево організованих і вертикально диверсифікованих холдингів та злочинних груп у сфері розробки, виробництва, зберігання, транспортування і реалізації наркотичних засобів, в останні десятиліття він переживає процеси глибоких трансформаційних змін. Вони пов'язані насамперед з неухильним нарощуванням масштабів і диверсифікацією виробничо-збутової діяльності наркокартелів; суттєвим підвищенням технологічного й інноваційного рівня нарковиробництва; застосуванням у виробничих процесах найпереводіших науково-технічних досягнень і розробок у царині фармацевтики і біотехнологій; активним використанням транснаціональним наркобізнесом діджитал-технологій, інтернет-мережі, цифрових валют, електронних і мобільних платежів в операціях купівлі-продажу наркотиків та обслуговуванні незаконних фінансових потоків; значній диверсифікації суб'єктної структури наркобізнесу, ускладненні організаційних структур діючих виробників наркотичних засобів; масштабній офшоризації операцій та активному використанні легальних бізнес-структур і глобальної інфраструктури для прикриття власної протизаконної діяльності та ін.

Глобальні умови функціонування транснаціонального наркобізнесу та його великомасштабна діяльність у форматі надзвичайно дохідної сфери глобальної індустрії максимізують прибутки наркокартелів та стимулюють процеси відмивання отриманих у даній індустрії грошей через розгалужені системи легалізації злочинних доходів. Водночас розбудована наркобізнесом паралельна тіньова

фінансова система активно і безкарно використовується ним в якості важливого інституційного каналу проникнення в економіку будь-якої держави чи регіону світу, переміщення й інвестування своїх доходів у будь-якій точці планети, а також реінвестування отриманих від реалізації наркотиків доходів у їх розширене виробництво. Це створює колосальні загрози міжнародній економічній безпеці та системі міжнародного порядку, а отже – вимагає активізації зусиль світової спільноти у сфері протидії незаконного обігу наркотиків, попередження протиправної діяльності осіб і структур, долучених до легалізації коштів, отриманих від незаконного обігу наркотичних засобів; виявлення фінансових потоків, пов'язаних з обслуговуванням тіньових операцій наркобізнесу та легалізацією злочинних доходів та ін.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Global Illicit Drug Trends 2002. Statistics. ODCCP Studies on Drugs and Crime. New York, 2002.
2. World Drug Report 2021. Global Overview: Drug Demand. Drug Supply. United Nations, June 2021.
3. Americans' Spending on Illicit Drugs Nears \$ 150 Billion Annually; Appears to Rival What Is Spent on Alcohol. Rand Corporation, August 20, 2019. Available at: <https://www.rand.org/news/press/2019/08/20.html>.
4. Hughes V. Effective Marketing Tactics for Cannabis Businesses. Cannabis Packaging. February 05, 2021. Available at: <https://www.packagingdigest.com/cannabis/effective-marketing-tactics-cannabis-businesses>.
5. Estimating Illicit Financial Flows Resulting from Drug Trafficking and Other Transnational Organized Crimes, Research report. UNODC. Vienna, 2011.
6. European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment (SOCTA) 2021. A corrupting influence: the infiltration and undermining of Europe's economy and society by organised crime. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2021.
7. Burroughes T. OECD Data Puts Global Offshore Wealth At \$11.3 Trillion. Family Wealth Report, July 2, 2020. Available at: <https://www.familywealthreport.com/article.php?id=187837&page=0#.YrSxyOxBzIU>.
8. The Deloitte International Wealth Management Centre Ranking 2021. Proving its worth in today's turbulent world. Fourth Edition. 2021.